

**СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
ИНСТИТУТ ПО ЛОЗАРСТВО И ВИНАРСТВО**

Плевен, 5800, ул. "Кала тепе" п.к. 62, тел. 064 822468, факс 064 826470; e-mail: ilv@el-soft.com

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

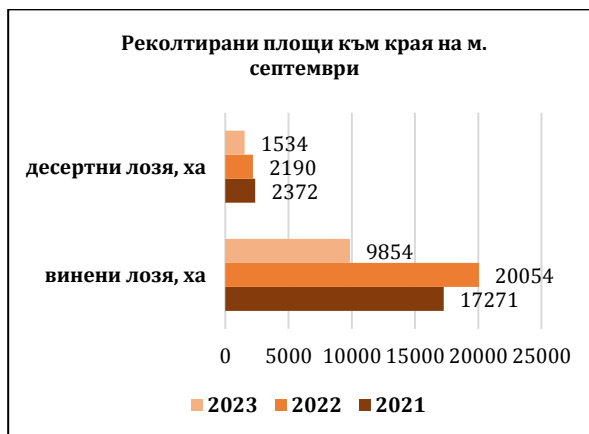
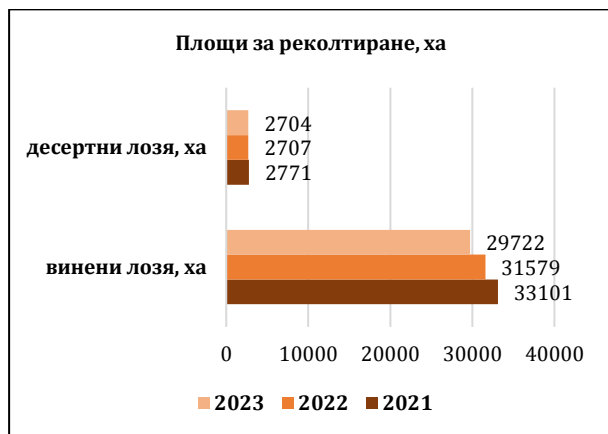
№1 / 2023

(Август-Септември)

• **Производство**

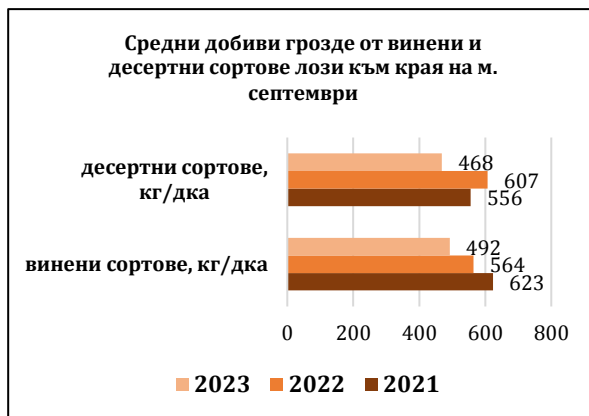
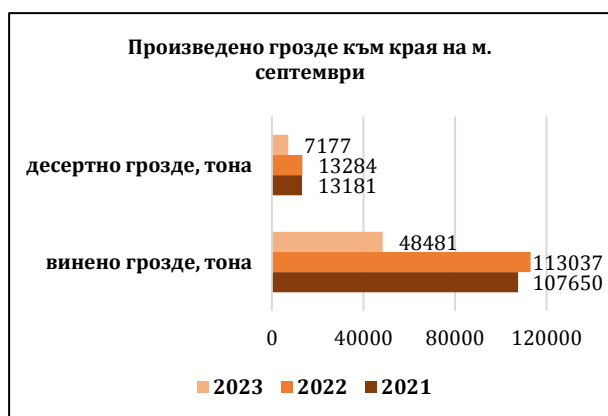
Студената и дъждовна пролет забави узряването на гроздето, поради което гроздоберната кампания тази година стартира по-късно в отделните райони на страната. Оперативната информация на МЗХ, изнесена към 28 септември, показва намаление при площите за реколтиране при винените лозя, като година по-рано те са били в размер на 31 579 ха спрямо 29 722 ха през настоящата (-5,9% на годишна база). Площите на лозовите насаждения с десертни сортове, от които се очаква да бъде прибрана продукцията, са 2 704 ха, което е близо до равнището от 2022 г. – 2 707 ха. Към края на месеца произведеното винено грозде възлиза на 48,5 хил. тона - с 57,1% по-малко от отчетеното количество през

същия период на миналата година. Освен редуцирането на площите, негативно влияние оказват и по-ниските средни добиви – 492 кг/дка в сравнение с 564 кг/дка към края на м. септември 2022 г. Намалението при количеството на десертното грозде е с 46%, като производствения обем към момента възлиза на 7,1 хил. тона спрямо 13,3 хил. тона през миналогодишния период. Основната причина за отчетения спад е понижението на средните добиви от лозята с десертни сортове през настоящата година – 468 кг/дка (-22,9%), което в много от случаите се дължи на повредите от разпространението на гъбни болести при ненавременно извършени растителнозащитни мероприятия.

Източник: Оперативни данни на МЗХ (<https://www.mzh.government.bg/bg/ikonomicheski-analizi/tekushi-operativni-analizi-za-osnovni-zemedelski-kulturi/>)

Фиг. 1: Изменение на площите, от които е предвидено да се прибира продукцията и действително реколтираните площи на лозовите насаждения към края на м. септември по години, ха

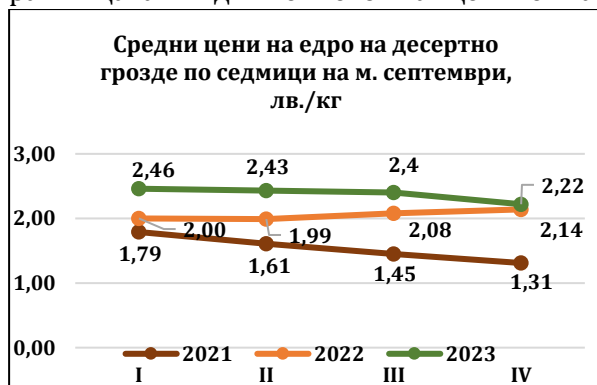
Източник: Оперативни данни на МЗХ (<https://www.mzh.government.bg/bg/ikonomicheski-analizi/tekushi-operativni-analizi-za-osnovni-zemedelski-kulturi/>)

Фиг. 2: Динамика на отчетените средни добиви грозде от лозите с винени и десертни сортове в страната към края на м. септември по години, кг/дка

- **Цени**

В началото на месец септември, когато традиционно реализираното на тържищата в страната българско десертно грозде достига между 80-85% от общото количество на предлаганата продукция, отчетените от Държавната комисия по стоковите борси и тържищата (ДКСБТ) средни цени на едро са на равнище 2,46 лв./кг с ДДС. Ценовото ниво е най-високото, регистрирано през същия период за последните три години, като превишението спрямо 2022 г. е с 23% и с 37% сравнено с 2021 г. Увеличението се дължи предимно на по-слабото производство през настоящата година, като не трябва да се пренебрегва и влиянието на инфлационните фактори, довели до поскъпване на ресурсите и постепенно покачване на цените през периода 2021-2022 г. Липсата на официално оповестена информация за равнищата и движението на цените на

производител към момента възпрепятства анализа по отделни звена от веригата на доставки. Към края на месеца, с нарастване на предлаганите количества, ценовите нива се понижават до 2,22 лв./кг, като превишението над равнището през четвъртата седмица на месеца на 2022 г. е с 3,7% и с 69,5% спрямо 2021 г. Различията при ценовата динамика по отделни години се дължат на сезонността и отразяват проявлението на климатичните и метеорологични условия на конкретната година върху равнището на производството, респективно предлагането по седмици и месеци в страната. Потреблението на десертно грозде средно на лице от домакинство през 2022 г., по данни на НСИ, е 2,4¹ кг като превишава отчетеното през 2021 г. – 2,0 кг, но остава под нивата от 2019 г. и 2020 г., съответно 2,6 кг и 2,7 кг.

Източник: Седмични и месечни бюлетени на ДКСБТ и собствени изчисления (<https://www.dksbt.bg/>)

Фиг. 3: Динамика на средните цени на едро по седмици на м. септември и на средномесечните цени за периода 2014-2023 г.

По-слабата реколта определя повишение и при цените на виненото грозде. Според проучванията на ИЛВ – Плевен, в някои райони на Северна България гроздето от червените винени сортове „Каберне Совиньон“ и „Мерло“ се реализира от производителите на цени между 1,30-1,40 лв./кг. Вариацията при ценовите нива в южните райони на страната е по-голяма – между 1,00 лв./кг и 1,50 лв./кг, в зависимост

от предлаганите количества и сорта грозде. Въпреки поскъпването на ресурсите (труд, горива, торове, растителнозащитни препарати), през 2022 г. цените на производител се задържаха на сравнително ниско ниво – 0,66 лв./кг без ДДС по данни на НСИ. Възможен изход от тежката ситуация за гроздопроизводителите е сдружаването с цел преработка и реализиране на по-висока добавена стойност.

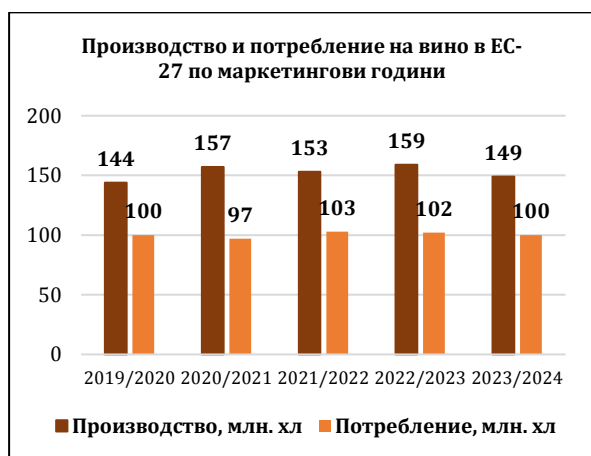
¹ Не включва количествата, употребени в заведенията за обществено хранене и в туризма.

- **Развитие на лозаро-винарския сектор в ЕС**

Според предварителните оценки на експертите към Европейската комисия², производството на вино в ЕС-27 ще намалее с 6% на годишна база през пазарната 2023/2024 г. до около 150 млн. хектолитра. Прогнозираният спад е резултат от очакваното по-слабо производство в Италия (-12%) и Испания (-14%). Противоположна е ситуацията във Франция, където се предвижда ръст на произведената продукция с около 1% спрямо предходната маркетингова година до 45 млн. хл. Очаква се по-добра реколта от грозде, съответно растеж на винопроизводството, и в Германия (+16%) и Португалия (+15%).

Покачването на цените на основни потребителски стоки, горива и енергия през последните две години и свиването на

покупателната способност на домакинствата води до спад на потреблението на вино, като прогнозираното намаление през 2023/2024 г. ще е с 1,5% сравнено с равнището от преди една година. Намалението на консумацията се очаква да засегне предимно червените вина и в по-малка степен вината розе. Върху негативната тенденция влияние оказва и промяната в потребителските вкусове и предпочитания, предимно по-посока нарастване потреблението на бира. В този аспект е необходимо да се разшири въздействието на комплекса от маркетингови инструменти, най-вече във връзка с популяризиране на полезните свойства и здравословните ефекти от умерената консумация на вино.

Източник: Продуктови баланси на ЕК (https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2023-10/short-term-outlook-statistical-annex_en.pdf). Данните за потреблението на ЕК са изчислени по балансовия метод, https://datam.jrc.ec.europa.eu/datam/mashup/EU_ESTIMATED_AGRICULTURAL_BALANCE_SHEETS/

*маркетинговата година обхваща периода август-юли, данните за 2022/2023 г. са по предварителни оценки, а за 2023/2024 г. са прогнозни

Фиг. 4: Динамика и прогнозни данни за производството и потреблението на вино в ЕС, млн. хектолитри

Фиг. 5: Потребление на вино на глава от населението в ЕС и България, литри

² European Commission. 2023. Short – term outlook for EU agricultural markets in 2023 and 2024

Възможности за финансиране

- **Прием по интервенциите в лозаро-винарския сектор, включени в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.**

От 16 октомври стартира първият прием по интервенциите в лозаро-винарския сектор, включени в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. Приемат се документи за кандидатстване по интервенция „Преструктуриране и конверсия на лозя“. Приемът на заявления ще се осъществява до 15 ноември, чрез Системата за електронни услуги на ДФ „Земеделие“. Информацията е публикувана на сайта на Изпълнителната агенция по лозата и виното - <http://www.eavw.com>. Изискванията по приема са посочени в **Наредба №14 от 11.09.2023 г.** за условията и реда за предоставяне на финансова помощ по интервенциите в лозаро-винарския сектор, включени в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 година³. По интервенцията се подпомагат дейностите по „Конверсия на сортовия състав на насажденията“ (изкореняване, засаждане, изграждане на подпорна конструкция), „Промяна на местонахождението на лозята“ (изкореняване, засаждане, изграждане на

подпорна конструкция) и “Подобряване на техниките за управление на лозята“ (изграждане на подземни колектори за дренаж, шахти и канали за отводняване; изграждане/реконструкция на тераси; изграждане на автоматизирани системи за капково напояване; смяна на подпорна конструкция; изграждане на подпорна конструкция на новосъздадени насаждения; смяна на формиранката; закупуване на гроздокомбайни, прикачен инвентар за обработка на лозовото насаждение и други машини за наблюдение и обработка, които не са транспортни средства. Дейността по закупуване на земеделска техника е допустима само при проекти на признати групи или организации на производители на винено грозде.). Максималният размер на финансовата помощ е до 75% от одобрените разходи за изпълнение на всяка конкретно определена дейност. Всички кандидати следва предварително да очертаят парцелите си в **новия лозарски регистър**- <https://vineregister.eavw.com/> не по-късно от 10.11.2023 г.

- **Прием по процедура „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“, предвидена в Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ)**

На 27 септември е открита процедурата за подбор на проектни предложения № BG-RRP-6.004 „Инвестиции в технологична и екологична модернизация“ по компонент „Устойчиво селско стопанство“ от Национален план за възстановяване и устойчивост (НПВУ). По процедурата се предоставя безвъзмездна финансова помощ в размер на **50% от общата сума на допустимите за подпомагане разходи**, които допринасят за реализация на целите на НПВУ във връзка с реализиране на инвестиции за закупуване на материални и

нематериални активи за прилагане на дейности, осигуряващи опазване на околната среда и смекчаване на последиците от климатичните промени, въвеждащи иновативни производствени и цифрови технологии, технологии за производство и организация в селското стопанство, за автоматизиране на работните процеси. В списъка на допустимите разходи за материални и нематериални инвестиции са включени следните възможности:

³https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2023/09/20/naredba_14_ot_11092023_g.pdf

Възможности за финансиране

1. Технологична и екологична модернизация на отделните фази на производствените процеси в растениевъдството при обработка на почвата, торене, растителна защита и прибиране на реколтата чрез използването на технологични решения, които осигуряват възможност за проследимост или контрол на операциите и/или управление на процесите и/или генериране и обмен на данни - вкл. трактори, комбайни за прибиране на реколтата, товарачи, култиватори, продълбочители и брани за частични обработки на почвата, сеялки за директна и прецизна сеитба, вкл. самоходни; торовнасящи машини за прецизно торене, вкл. самоходни; пръскачки за прецизно внасяне на препарати за растителна защита, вкл. самоходни; косачки, адаптери, приспособления и стрипер хедери, мулчираща техника (сечки, ножов валак, шредери, мулчери и други), балопреси, самонатоварващи и саморазтоварващи ремаркета, дроне, GPS системи и друга техника/машини/оборудване, спомагащи за технологична модернизация и опазващи компонентите на околната среда;

2. Доставка и монтаж на оборудване за електронно управление на всички процеси, вкл. микроклимата в оранжерийното производство с изключение на разходите, свързани с напояване;

3. Доставка и монтаж на оборудване за превенция на екстремни прояви на неблагоприятни метеорологични явления, като градушки и измръзване;

4. Доставка и монтаж на машини и оборудване за съхранение на продукцията, в т.ч. системи за автоматизирано складиране, вкл. вътрешно заводски транспорт – електрокари, мотокари, газокари и др.;

5. Доставка и монтаж на машини, оборудване и съоръжения за компостиране за собствено потребление;

6. Системи и оборудване/включващи софтуер и/или хардуер/ за събиране, обработка и анализ на данни – в т.ч. информация от различните фази по отглеждане, производство, съхранение и продажба на селскостопански продукти (за

растениевъдството - за събиране, обработка и анализ, отдалечен контрол, управление и мониторинг на данни за торови норми, състояние на почвата и културите, добиви и др.);

7. Доставка и монтаж на машини, оборудване и инсталации за производството на енергия от фотоволтаични системи в стопанствата за собствено потребление.

Помощта се отпуска на земеделски стопани, които към датата на подаване на предложението трябва да са регистрирани по реда на Наредба №3 от 1999 г., да са микро, малки и средни предприятия съгласно Закона за малките и средни предприятия, да са регистрирани по Търговския закон или по Закона за кооперациите, ако са юридически лица и да не са лица в затруднено положение съгласно чл. 1, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 2022/2472 на Комисията от 14 декември 2022 година.

Според критериите и методиката за оценка, приоритет получават предложения за инвестиции, които включват култури от Списъка на попадащите в чувствителните сектори, отбелязани в Приложение №9 към Условието за кандидатстване, включително **десертни лозя и винени лозя** (20 точки). За кандидати, които са производители на биологична продукция със сключен действащ договор за контрол и сертификация преди 01.01.2023 г. са предвидени допълнително 10 точки. Земеделските стопани, които имат регистрация за последните четири стопански години получават 20 точки. Максималният възможен брой точки е 95, като допустими за финансиране са предложенията получили минимум 10 точки.

Предложенията се подават по електронен път, чрез ИСМ-ИСУН 2020, като крайният срок е **17:30 часа на 20.12.2023 г.**

На сайта на МЗХ е налична информация за Насоките за кандидатстване и Разяснение на процедурата (<https://www.mzh.government.bg/bg/obshaselskostopanska-politika-2021-2027-g/nacionalen-plan-po-mehanizma-za-vzstanovyavane-i-ustojchivost/>)

Науката в действие

• Електронна търговия на вино и дигитален маркетинг

Доклад на Ecommerce Europe (асоциация, представляваща над 150 000 компании, които продават стоки и услуги онлайн) показва устойчиво нарастване на оборота от електронна търговия от 2018 година насам. Данните на организацията сочат, че през 2022 г. 49% от всички потребители на интернет в България пазаруват посредством дигиталните канали, като се прогнозира този процент да се повиши до 53% през 2023 г. Основната част от тях (94%) извършват покупки от търговци в страната, а само 37% пазаруват онлайн от държави в ЕС и трети страни.

През последните години, особено по време на пандемията от COVID-19, електронната търговия на вино започна да придобива все по-голямо значение за дейността на винарните, осигурявайки ползи по отношение на бързо позициониране на продукта, лесна комуникация, сравнително евтин начин за реклама, търсене на целеви клиенти, предлагане и промоция.

Според данните на CEEV – Comité Européen des Entreprises Vins⁴, по време на локдауните през 2020 г. количеството на продаденото вино чрез онлайн каналите се е увеличило със 180%. Въпреки това, електронната търговия все още заема малък дял от общия размер на продажбите в избите от ЕС – около 1,5%, но при значителен потенциал за нарастване. В този аспект дигиталният маркетинг е важен елемент от цялостния комплекс от маркетингови дейности във винопроизводствените предприятия, не само по отношение на продажбите на вино, но и във връзка с предлагането на винен туризъм.

Данните от изследване на колектив от ИЛВ⁵, проведено през 2022 г. с обхват на 40 винарни от цяла България показват, че основният елемент от дейността винен туризъм е дегустацията на вино. Недостигът на финансови средства за голяма част от избите ограничава

възможностите за разнообразяване на елементите на продукта на винения туризъм.

Дейности на продукта на винения туризъм	Брой изби	% от общия брой на избите в проучването
Основни дейности		
Обиколка на лозята	37	92,5
Посещение на производството	37	92,5
Дегустация	40	100,0
Магазин	40	100,0
Допълнителни дейности		
Хранене – ресторант, кетъринг, барбекю	24	60,0
Настаяване – хотел, къща за гости, бунгала	23	57,5
СПА и зони за релакс	16	40,0
Атракционни	14	35,0
Спорт	13	32,5
Посещение на забележителности	26	65,0
Посещение на други изби	18	75,0
Организиране на събития	24	60,0

Интернет маркетинга са използва все успешно, както за реклама, така и за пряка комуникация с клиентите и предлагане на винен туризъм.

Видове интернет маркетинг	Брой изби	% от общия брой на избите в проучването
Уеб страница	40	100,0
Социални мрежи		
Facebook	39	97,5
Instagram	26	65,0
Twitter	21	52,5
Blog	21	52,5
Видеоканали		
YouTube	27	67,5

За реклама и комуникации в социалните мрежи най-често се използва Фейсбук, а най-малко от изследваните изби се рекламират в Туитър. Необходимо да се разшири присъствието на винарните във видеоканалите, посредством публикуване на видеоклипове и рекламни послания. Друг начин за реклама на вино е използването на дигитални блогъри и инфлуенсъри, които могат да представят информацията по-интересно и атрактивно.

⁴ <https://www.ceev.eu/wp-content/uploads/CEEV-COVID-19-brief-and-2nd-Wine-Package-20210319.pdf>

⁵ Dimitrov, V., D. Dimitrova. 2022. Digital marketing in wine tourism – innovative approach to development of

the activity, Proceedings of International Scientific Conference "Innovative Development of Agricultural Business and Rural Areas", Publishing complex – UNWE, pp. 215-224

Събития

• 120 години Институт по лозарство и винарство – Плевен

Сто и двадесет годишнината от създаването на Института по лозарство и винарство в Плевен беше отбелязана в рамките на проведения на 29 август Открит ден.

В презентацията си директорът на Института доц. д-р инж. Емил Цветанов представи основните етапи в развитието на лозарската наука от 1902 г. до днес. Приоритетите на научните изследвания в лозаро-винарския сектор са в пряка зависимост от възникващите практически проблеми. Климатичните изменения, новите директиви на Европейския съюз – Зеленият пакт и Стратегията „От фермата до трапезата“, недостигът на работна ръка и необходимостта от гъвкави решения в условията на кризи, като КОВИД-19 и продължителните инфлационни процеси, изискват приложими в практиката, научнообосновани и ефективни резултати. Сътрудничеството между наука и практика е изключително важно в направленията, свързани с внедряването на нови сортове с повишена устойчивост, технологични решения при производството на грозде и вино на основата на цифровизацията, роботизацията, прецизното земеделие и изкуствения интелект, ограничаващи вредното въздействие върху околната среда и осигуряващи стабилността на производствената дейност. Неизменна е ролята на ИЛВ – Плевен за съхраняване на генетичните ресурси при лозата. Надяваме се, че както през изминалите 120 години, така и в бъдеще, дейността на Института ще осигурява ползи за развитието на лозарството и винарството в страната. Ръководителите на двата отдела „Селекция, винарство и химия“ и „Технологии и растителна защита“ представиха дейността им.

Доц. д-р Илиян Симеонов

Доц. д-р Николай Генов

В момента колективът на Института работи по следните научно-изследователски проекти:

- ✓ Проучване, съхранение и управление на генетичните ресурси при лозата (2021-2024), ръководител доц. д-р Илиян Симеонов;
- ✓ Оптимизиране на някои елементи от технологията за производство на лозов посадъчен материал (2021-2024), ръководител доц. д-р Нели Проданова-Маринова;
- ✓ Фитосанитарна диагностика и контрол на икономически важните вредители по лозата (2021-2024), ръководител доц. д-р Николай Генов;
- ✓ Иновативни технологични и маркетингови решения за устойчиво развитие на лозаро-винарския сектор (2021-2024), ръководител гл. ас. д-р Даниела Димитрова;
- ✓ Влияние на дъбовата дървесина върху химичния състав и органолептичните характеристики на виното (2023-2026), ръководител доц. д-р Татяна Йончева.

С презентацията „Ярка следа в българската лозарска наука – спомени за член – кореспондент Минчо Кондарев“ проф. д-р Мирослав Иванов представи дейността на бележития учен.

Събития

• *Към земеделие без пестициди*

На Открития ден, организиран от Институт по лозарство и винарство – Плевен, заместник председателя на Селскостопанска академия проф. д-р Виолета Божанова представи проекта „Към земеделие без пестициди: Европейска мрежа за устойчивост“ по Програма COST (COST Action CA21134 – Towards zero Pesticide AGRiculture: European Network for sustainability (TOP-AGRI-Network). Редуцирането на пестицидите е сложна задача, която изисква комплексни решения в различни области, в т.ч. мултидисциплинарни научни изследвания и промяна на концепцията. Технологичните решения с потенциал за преминаване към земеделие без пестициди са свързани с:

- ✓ изследвания и иновации в областта на растителните биотехнологии/биофизика;
- ✓ системи за отглеждане на земеделски култури, основани на агроекологични принципи (интегрирано производство, биологично производство, консервационно земеделие – покривни култури в лозарството);
- ✓ прецизно земеделие;
- ✓ растителна селекция – В лозарството възможните технологични решения включват на първо място използване на сортове с повишена устойчивост на гъбни болести.

На 14.09. в Трансилванския изследователски център по градинарство към Университета по селскостопански науки и ветеринарна медицина в Клуж-Напока (Румъния) беше проведен Паневропейски семинар за оформяне на концепция в рамките на акцията по програма COST. Участие в съвместната работа на европейските учени, включени в Работна група 1, взеха доц. д-р Николай Генов и гл. ас. д-р Даниела Димитрова от ИЛВ – Плевен. Участниците в семинара идентифицираха като важни приоритети нуждите от развитие на селекционни програми за нови сортове растения с повишена устойчивост на гъбни болести,

Дейностите по COST акцията са организирани в пет работни групи:

- **РГ1** – Идентифициране на пропуските и нуждите от изследвания;
- **РГ2** – Стъпки на трансформация и преход и преход към хранителна верига без пестициди;
- **РГ3** – Пробив в биологичните изследвания, предлагащ нови перспективи за земеделие без пестициди;
- **РГ4** – Препроектиране на системите за отглеждане на културите въз основа на принципите на функционалното биоразнообразие и агроекологични принципи;
- **РГ5** – Изграждане на общност, разпространение и комуникация.

приложение на дигиталните технологии в растителната защита, финансова подкрепа и обучение на фермерите, привличане на млади земеделски производители, схеми за обозначаване на намалената употреба на пестициди върху продуктите, разработване на публична информационна система, основана на данни от мониторинг и математически модели за прогнозиране развитието на икономически важни вредители и болести, поддържане на електронни регистри за проследяване реализираните на пазара продукти за растителна защита.

За контакти: гл. ас. д-р Даниела Димитрова, vachevska_d@abv.bg
гл. ас. д-р Владимир Димитров, vladimitrov@abv.bg